

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 18 lutego 2016 roku

ZSR.422.9.2016.MK

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

zwracam uwagę Pana Ministra na problematykę braku uregulowań prawnych postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych, na poziomie ustawy, w tym obowiązków i uprawnień kuratorów sądowych w postępowaniu wykonawczym, ze szczególnym uwzględnieniem wykonywania orzeczeń sądu regulujących kontakty dziecka z rodzicem w obecności kuratora.

Stosownie do art. 113² § 1 i § 2 pkt 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd opiekuńczy ograniczy utrzymywanie kontaktów rodziców z dzieckiem, a w szczególności sąd może zezwolić na spotkanie się z dzieckiem w obecności kuratora sądowego.

Kompetencje kuratorów związane z wykonywaniem orzeczeń sądu w sprawie o kontakty z dzieckiem określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 roku w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (t.j. Dz. U. z 2014 poz. 989), wydane na podstawie delegacji ustawowej, zawartej w art. 12 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 795, z późn. zm.).

Stosownie do § 10 ust. 1 ww. rozporządzenia, kurator rodzinny, któremu zlecono obecność przy kontaktach rodziców z dziećmi, ustalonych przez sąd opiekuńczy, stawia się w określonym w postanowieniu sądu terminie i miejscu, i jest obecny przez cały czas trwania kontaktu zapewniając, by kontakt ten nie trwał dłużej, niż postanowił sąd. Nadto z każdej obecności przy kontaktach, kurator rodzinny niezwłocznie składa sądowi pisemną notatkę (§ 10 ust. 2 ww. rozporządzenia).

26 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

Uwzględniając treść powyższych przepisów, stwierdzić należy, że w obecnym stanie prawnym, kurator ma obowiązek obecności przy kontaktach dziecka z rodzicem, a narzucona przepisem ww. rozporządzenia treść notatki z odbytego kontaktu i brak ustawowych przepisów postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych powodują, że rola i zadania kuratora ograniczają się tylko do roli biernego obserwatora w zakresie, czy kontakt dziecka z rodzicem rozpoczął się i zakończył w czasie określonym orzeczeniem sądu oraz, czy kontakt odbył się w miejscu wskazanym przez sąd. Do takiego też zakresu tematycznego sprowadza się treść notatki sporządzonej przez kuratora, po zakończeniu kontaktu dziecka z rodzicem.

Skromna regulacja prawna, na poziomie aktu wykonawczego, nie wskazuje *expressis verbis*, co jest zadaniem kuratora, czy tylko bierna obecność przy kontakcie dziecka z rodzicem, czy też rola kuratora powinna być aktywna, czy powinien mieć on wpływ na przebieg kontaktów, czy może, a kiedy powinien, przerwać kontakt rodzica z dzieckiem, jak ma się zachować wobec kategorycznej odmowy kontaktu z rodzicem, manifestowanej przez dziecko. Z powołanych przepisów nie wynika, przy wystąpieniu jakiej sytuacji kurator może uznać, że ze względu na dobro dziecka zachodzi potrzeba przerwania kontaktu.

Kurator rodzinny nie ma żadnych narzędzi oddziaływania w zakresie podniesionych kwestii. Uczestnicząc w kontaktach dziecka z rodzicem, zgodnie z orzeczeniem sądu, kurator ma ograniczone możliwości podjęcia działań mających na celu prawidłowy ich przebieg, ochronę dobra i interesu dziecka, a także jego prawa do wychowywania przez oboje rodziców.

Są to zagadnienia bardzo ważne dla właściwego i sprawnego wykonywania przez kuratora sądowego orzeczenia sądu, w sposób, by dobro dziecka było zawsze chronione.

Obecny brak regulacji uprawnień i obowiązków kuratora rodzi w praktyce wiele nieporozumień, nierzadko wręcz utrudnia wykonanie orzeczeń i jest źródłem szerokich oczekiwań ze strony rodziców wobec kuratora, przy – jak wskazano wyżej – równoczesnym braku prawnym środków do wykonania orzeczenia.

Analiza zgłaszanych do Rzecznika Praw Dziecka spraw dotyczących realizacji orzeczeń sądowych ustalających kontakty w obecności kuratora wskazuje, że dla skutecznego wykonywania orzeczeń sądowych koniecznym jest podjęcie działań legislacyjnych i unormowanie w ustawie postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych oraz ustanowienia kuratora rodzinnego organem wykonawczym sądu,

ze szczególnym uwzględnieniem powierzonych mu zadań, a także określeniem jego praw i obowiązków niezbędnych do wykonania tych zadań.

Należy podnieść, że wobec braku przepisów postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych, dochodzi do różnic interpretacyjnych i zróżnicowania praktyk odnośnie udziału i postępowania kuratorów podczas realizacji orzeczenia sądu (w tym uczestnictwa kuratora w kontaktach dziecka z rodzicami, nadzór kuratora nad wykonywaniem władzy rodzicielskiej).

W ocenie Rzecznika Praw Dziecka należy także rozważyć konieczność takiego usytuowania kuratora w postępowaniu wykonawczym, aby pełnił on rolę pomocową przy odbudowie lub uzdrowieniu relacji rodzic – dziecko. Kuratorzy są przecież profesjonalnie przygotowani do takiej roli i wykonywania tego rodzaju zadania.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 2086), zwracam się z prośbą o zajęcie stanowiska co do przedstawionej problematyki oraz rozważenie podjęcia odpowiednich działań legislacyjnych, zmierzających do prawnego uregulowania postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych, w szczególności statusu kuratora wykonującego orzeczenia sądu, jako organu postępowania wykonawczego.

z wyrazami szacunku
Marek Jankowski